

Tjänsten hyggesfri avverkning

Hyggesfri avverkning är en metod som inte prövats i större omfattning i svenskt skogsbruk. Erfarenheten och kunskapen om metoden vi har idag är begränsad, mer forskning krävs och pågår. För skogsägare som är nyfikna är vår rekommendation att prova i liten skala och börja i bestånd där förutsättningarna finns; lämpligt trädslag, skiktning i ålder och dimension.

Vad krävs av skogsägaren

Att man har funderat igenom vad man har för målsättning med beståndet och eller fastigheten. Att man har en tydlig bild av hur man vill att skogen ska se ut på lång sikt.

Långsiktighet

Uthållighet i ägande och målsättning är en förutsättning för att lyckas. Har beståndet idag inte de strukturer som krävs, räkna med en lång omställningsfas, minst en halv omloppstid.

Aktivitet

För att lyckas med metoderna krävs ett aktivt brukande:

- Uppföljning av återväxt för att säkerställa att tillräcklig självföryngring kommer.
- Plantering/hjälplantering om så inte sker.
- Röjning i täta uppslag av självföryngring, för att justera trädslagsfördelning och ta bort skadade stammar efter avverkning.
- Hantering av insektsskador och vindfällen.
- Återkommande åtgärder för att behålla skiktning och struktur.
- Uthållighet vid omställning, processen tar lång tid.

Målbild

Målet med åtgärden och vad skogsägaren ser framför sig efter åtgärd och på sikt är en diskussion som måste tas i ett tidigt skede. Hur den aktuella åtgärden eller val av åtgärd påverkar beståndets utveckling och hur det på sikt påverkar möjligheten att nå målet för beståndet behöver förankras med skogsägaren.

Vilken metod tänker man sig och vad förväntas den ge för resultat avseende:

- Produktion; avverkad volym, fortsatt tillväxt, föryngring och framtida trädslag.
- Naturhänsyn; vilken nivå vill man ha, vilka biotoper och artgrupper förväntar man sig att gynna. Om området ska användas i certifieringen kopplat till anpassat brukande.
- Social hänsyn; vad vill man uppnå för värden.

Traktdirektiv ska förankras med skogsägaren:

- Vilken metod/metoder som kommer att användas.
- Uttagsvolym eller volymandel.
- Kravet på generell hänsyn, död ved och utvecklings-/naturvärdesträd.
- Behov av efterföljande åtgärder, markberedning, plantering, röjning skadat underbestånd.

Metoder

Södras rådgivning utgår från de tre metoder som Skogsstyrelsen har definierat som hyggesfria metoder:

- Selektiv avverkning; plockhuggning, blädning
- Luckhuggning
- Överhållen skärm

Vilken metod som används styrs av beståndets förutsättningar och skogsägarens mål.

Lämpliga bestånd

Lämpliga bestånd för hyggesfria metoder har en tydlig skiktning i höjd och ålder, stamvis eller i grupper. Helst ska det också finnas en riklig inväxning av plantor, yngre träd och träd i alla dimensioner. Andra värden i form av skuggföredragande arter eller sociala värden talar också för användning av metoderna.

Risker

Bestånd med stora risker

I enskiktade bestånd där det finns små förutsättningar att lyckas med en omställning till hyggesfritt skogsbruk och omställningen är förenad med stora risker, kostnader och tar lång tid kommer Södra att avråda från användning av metoden. Vi kan utföra åtgärden men ansvaret för beståndets utveckling efter åtgärden ligger på skogsägaren. Exempel på bestånd där vi avråder från metoden är likåldriga granbestånd som redan är gallrade en eller flera gånger.

Skador

Avverkningsskador på kvarvarande stammar och framför allt på yngre/klenare stammar i beståndet går inte att undvika och skadat underbestånd regleras lämpligen vid en efterföljande röjning.

Risk för ökande andel rotröta med återkommande ingrepp i grov skog och utan möjlighet att byta trädslag.

Risken för markskador ökar med längre körning och mindre möjlighet att använda ris för markskoning.

Avverkning

- Vid behov görs avverkningsanmälan.
- Uttaget anpassas så att den kvarvarande volymen är tillräcklig för att utnyttja markens produktionsförmåga samtidigt som förutsättningar för förnygring skapas i beståndet.
- Vid målsättning anpassat brukande regleras avverkningsvolymen enligt FSC®-certifieringens krav.
- Markskoningsgarantin gäller och bärighetsklassning sker enligt norm 1-3.
- Mindre än 5 procent skador på kvarvarande stammar grövre än 8 cm brösthöjdsdiameter.
- Stubbehandling utförs vid dagsmedeltemperatur över 5 grader i bestånd med mer än 20 procent gran efter åtgärd. 85 procent av stubbarna av stammar grövre än 8 cm brösthöjdsdiameter ska vara täckta till minst 85 procent.
- Planering utöver normal avverkningsplanering debiteras skogsägaren.

Förnygring

Under rätt förutsättningar ger metoderna en naturlig förnygring med ingen eller låg investering men det kan finnas behov av markberedning och stödplanering för att säkerställa återväxt på vissa marktyper.

Selektiva metoder kommer att gynna skuggföredragande trädslag som gran och bok. För att få en förnygring av tall, björk och ek krävs större luckor eller skärm.

Viltbehandling är ofta nödvändigt för att lyckas med förnygring av andra trädslag än gran och bok.

Förädlingsvinst uteblir om man väljer att förlita sig på naturlig förnygring.

Ska området användas som en del i anpassat brukande enligt FSC®-standarderna får endast naturlig förnygring användas.

Skogsvård

Räkna med ett visst behov av röjning i underbestånd för att styra mot lämpligt trädslag och för att öka värdetillväxt, ta bort skadade stammar och gynna diametertillväxt.

Hänsyn

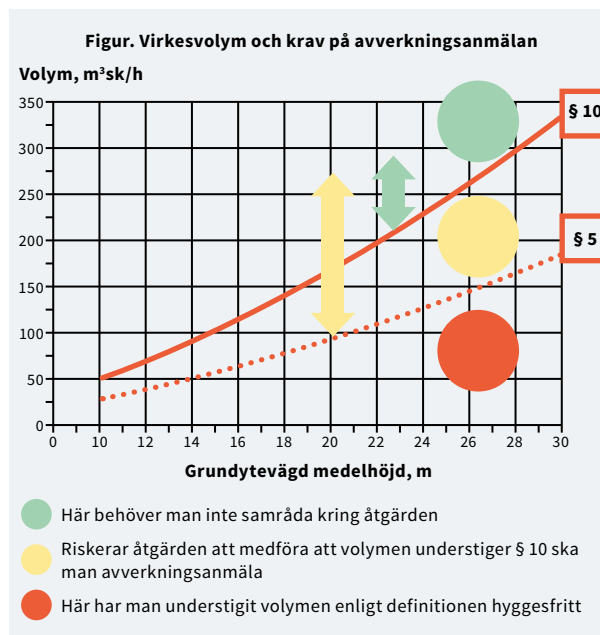
Krav på generell hänsyn är den samma som vid trakt-hyggesbruk, se "Hänsyn vid förnygringsavverkning". En särskild utmaning med metoden är hänsyn till naturvärdes- och utvecklingsträd som behöver identifieras vid de återkommande åtgärderna.

Många av de skogar som lämpar sig för hyggesfritt skogsbruk hyser också en varierande grad naturvärden. Det är därför viktigt med en korrekt naturvärdesbedömning/målklassning och att korrekt hänsyn tas till eventuella artfynd.

Viltbete drabbar betesbegärliga trädslag hårt då de befinner sig i betesbegärlig höjd under längre tid. Viltfoderproduktionen minskar i samband med avverkningsmetoden då förnygring av viktiga foderarter som tall och björk, asp, ek och sälj missgynnas men det finns goda förutsättningar att behålla bärrisen som också är en viktig foderresurs.

Lagstiftning

Avverkningsanmälan ska göras då den kvarstående volymen i beståndet efter åtgärd bedöms komma understiga volymerna enligt § 10, se figur.

Viktigt att hålla koll på volymen i området:

- § 10 Lägsta virkesförråd efter avverkning i barrskog som syftar till att främja skogens utveckling.
- § 5 Virkesförråd som anger den nivå där skyldighet att anlägga ny skog inträder.

Volymbedömningen kan vara svår och anmälan bör göras om minsta osäkerhet finns. Anmälan ombesörjs av Södra om inte annat avtalats.

Samråd och tillståndsärenden kopplat till forn- och kulturlämningar samt fridlysta arter och skyddad natur hanteras som vid slutavverkning.

Ekonomi

- Avverkningskostnaden är erfarenhetsmässigt cirka 30 procent högre än vid normal slutavverkning.
- Avverkningskostnad debiteras enligt timtaxa.
- Grot tas endast ut i undantagsfall, då det vanligen är för liten volym per hektar som skördas och riset behövs för markskonning.

Planeringskostnader

Normal traktplanering, planering av basväg, avlägg, hänsyn, avgränsning och entreprenörens detaljplanering av hänsyn och stickvägar ingår i uppdraget.

Södras ökade kostnader för planering/stämpling debiteras skogsägaren, behov av ökade planeringskostnader bedöms av skogsinspektorn utifrån vald metod och beståndets förutsättningar.